

Nyss på ett bröllop där jag var
I gästabad för några dar,
Brudfolket såg mig onda ut,
De stänkte mig med krut.

Där var mångtusén där till gäst,
En del till fots, en del till häst.
Och dryckeskärnen voro all,
Av idel blank metall.

Manskapet drack varannan till,
Och ingen såg jag sitta still.
Den ene drack med ivrigt mod,
Den andre låg i blod.

Men här är nöje, här är fröjd,
Vid stånkan sitter jag förnöjd
Och ser en ung och täcker brud,
I ståtlig brudeskrud.

Men är en hurtig man,
Brudtärnorna de gå ock ann.
Helt visst min skål är bliven tom,
Brudparets skål drick om.

En Sjöbo-sotares tragiska öde

Detta vad som gäller nutid. Hur det var i forna tider, därom lämnar bygdeforskaren Nils Sjöbeck, Törnödals präst, Sjöbo, gärna upplysningar. Vid samtal med denne gamle församlingsbo för han gärna på tal sina upplevelser från ungdomen, och särskilt uppehåller han sig vid vad som hände i Omma och Sandbäcks byar. Just för dagen väljer han talet om »Peter Sotare». I sådana byar som Omma, säger hr Sjöbeck, hade ungdomen det i forna tider synnerligen trevligt. Spelemän saknades inte och därest inte »logillet» stöde till buds, samlades man på bygatan eller ute i en skogsdunge. Fästmör och fästmän svängde dukigt om för att sedan förvar med sin till stugknuten, till bygden hade anlant en kringvandrande sotare, en ung och trevlig karl, som så riktigt bra ut, sedan han tvättat sotaren sig. Han ville gärna vara med bland de glada ungdomarna, men som han var sotare samt dessutom främling, fick han självfallet tillhöra den så kallade lägga-klassen. Man visste ju ej heller om han måhända tillhörde de kringvandrande tattare, som städe i stora sällskap plögade uppvakta almogen i byarna. Vi vilja minnas, att denne sotare gick under namnet »Peter Sotare», men hans rätta namn skulle vara Johannes Roth, hemmahörande i Odarslöv. Han skaffade sig sitt uppehålle genom att driva omkring i orterna och i Omma hade han sitt tillhåll på flera ställen bl. a. hos Ake Jönsson. Såsom ersättning för inackorderingen skulle han sota deras i många fall skröpliga skorstenar. Mor Sissa stod på gården och bevittnade sotarens åtgöranden. Han företog resan upp genom skorstenen, hennes forskande blickar blevo emellertid mindre vänliga, då hon till sin fasa såg, att skorstenens övre del började gå i väg. Hon skrek och jämrade sig: »Om han inte slutar upp med krypan, det kommer han skorstenen!» Följden

Ett par ord härom. — Efter danska krigets slut vistades Karl XII åter på svensk jord. Tidigt en morgon reste han från sitt följ. Under namnet Frisk anlände han till en liten gård, som beboddes av en gammal krigare samt dennes son Anders, vilken nyss tagit värvning. Kungen fick veta, att Anders skulle bevista ett bröllop i närheten, och genast var han pigg på att följa med. Båda begåvo sig till bröllopsgården, dit de anlände i lagom tid, att medfölja bröllopskaran till kyrkan. Då bröllopsgästerna återkommit och fått sig en läskande dryck, dröjde det inte länge, förrän spelemännen togo fram sina instrument och polskan var i gång. Brudgummen dansade med sin brud, Anders med en vacker bondflicka, under det att Frisk, som kungen kallade sig, tog en av de äldre kvinnorna och svängde i dansens virvlar. Frisk begärde en bägere, varpå han föredrog ovanstående hälsningssång. Vid sångens slut höjde Frisk sin bägere till den unga brudens välgång. Bruden bjöd omedelbart upp sångaren till en polska, en ära som visserligen var mycket stor men som en var ansåg honom varda förtjänt av. Bäst som dansen pågick, syntes en i praktfulla kläder utsirad ryttarskara galoppera på vägen och svänga in på gårdsplanen. Det var Magnus Stenbock som i sällskap med sitt följe sökte den unge kungen, och det blev givetvis stor uppståndelse, när ryttaren Frisk identifierades såsom deras konung. Den stänka, som kungen druckit ur, när han sjöng visan, skyndade emellertid bruden att få undanfäst.

Det kringflackande liv, som Johannes Roth förde, samt beröringen med alla handa människor, drog honom allt mera nedåt på rangskalan. Hans ståtliga hållning och härliga sångröst väckte emellertid uppmärksamhet bland flickorna. En av dessa omtalade en gång, sedan hon blivit äldre, att därest han friat till henne, hade hon nog givit sitt bifall till anbudet. Hans okända börd i förening med ett yrke som på den tiden

fullbordat
höll till, då
och många gånger uppmärksamhet han
omgivningen med sin vackra stämning, det
är just sången som gjort att denne
person inte blivit bortglömd. Under sitt
vistelse i Omma plögade han bl. a.
sjunga den av Omma-borna så högt
uppskattade »Karl XII:s bröllopsång»,
vilken, berättat av von Schantz, före-
kom i Svenska veckobladets blaga-

God ärlig vackra brudpar,
God ärlig brudens mor och far,
Förut att jag så dristig är
och kommer till besvär

Att sitta här uti en vä
En pipa tobak för mig få,
Och så en stänka öl därnäst,
Så när jag allra bäst.

Johannes Roth uppehöll sig tillfälligt-
vis å Ake Jönssons gård och tillsam-
mans med dennes söner fördes det ett
glatt liv. Det var i jubelgen 1859—1860,
ungdomen i Omma hade anordnat my-
arsbal, som skulle gå av stapel i Om-
ma gamla mölla, där Paul Möllare nu
hanskat, sedan hans fader, Ake Ol-
son, gått på undanväg. — Förutom Om-
ma gamla mölla fanns det ännu två
møllor i Omma by, dessa voro till och
med äldre, men då de sedan fått nam-
nen Nymölla, respektive Ommadal-
återstod, namnet Omma Gamla mölla
till den av Ake Olsson byggda kvarnen.
Detta näm kan tänkas ha tillkommit
därför att det timmer varmed Ake Ol-
son byggde kvarnen, var mycket gam-
nalt och till en del hämtat från nämns-
vattensgården. — Roth ville givetvis

De äldsta beläggen på visan är två skillingtrycksupplagor från 1792 och -97 samt en likalydande från 1843. De har alla samma text och undertitel: "Sjungen af en Martis Broder, då han wid hemkomsten från sista Kriget råkade in uti ett lustigt Bröllops-hus." I ett tryck från Malmö 1887 är texten åtskilligt ändrad och undertiteln saknas, men av visan framgår att sångaren tänks vara "general Stenbock".

I övrigt finns ett 30-tal uppteckningar i våra folkminnesarkiv, varav en tredjedel från Finland. Ibland kallas visan bara Brud- eller Bröllopsvisa, men ofta har den en längre titel som talar om vad man tänkt sig att texten handlar om: "Visa sjungen av en man, som kom hem från kriget då hans yngsta systers bröllop firades" (Västergötland), "En bröllopsvisa som återger hur Karl XII kom till en bröllopgård" (Bohuslän), "Sång som Karl XII skulle ha sjungit när han under fältttåget i Norge 1718 kommer in i en gård i Östfold, där det är bröllop o ber om mat", "En skvadron krigare vill övernatta i en gård och där är bröllop, varför anföraren hälsar och ber om nattkvarter på ovanstående sätt" (Småland), "Gästens hälsning vid bröllop" (Småland), "Måns Stenbock på sin systers bröllop" (Skåne), "Magnus Stenbocks bröllopsvisa" (Södermanland), "Karl XII:s bröllopsvisa" (2 belägg fr Skåne). A A Afzelius återger texten i Afsked af svenska folksharpan (1848) med följande kommentar; "En Dryckessång, tillhörande en sednare tid, och som ofta sjunges i folkets bröllops-gillen, må här anföras, emedan en allmän sägen bland folket fäst den vid Konung Carl XII:s minne. Den sjunges gemenligen af en utklädd bland gästerna eller någon krigsman, som, klädd i sin fulla rustning, träder in i brölloppssalen, vändande sig till brudparet med många bugningar, och sjunger följande".

Bland de finska varianterna märks inget av vare sig Stenbock eller Karl XII. En av dem heter "Ett Houtskärsbröllop. Spelmannen kommer." Några andra har titlarna Plägarmarsch, Snackarvisa och Golvståndarvisa.